

**ПАТЕНТНА ПОЛІТИКА МІЖНАРОДНИХ КОРПОРАЦІЙ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА
ВИКЛИКИ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
PATENT POLICY OF MULTINATIONAL CORPORATIONS: MODERN
APPROACHES AND INTELLECTUAL PROPERTY PROTECTION CHALLENGES**

Науковий керівник: докт. екон. наук, проф., зав. кафедри економіки
Некрасова Любов Аркадіївна

Здобувачка вищої освіти: Прижебольська Катерина Ростиславівна

Supervisor: Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Economics
Niekrasova Liubov Arkadiivna

Higher education applicant: Pryzhebolska Kateryna

Анотація: У роботі досліджено патентну політику міжнародних корпорацій (МНК) як інструмент захисту інтелектуальної власності в умовах глобалізації. Висвітлено основні цілі патентування: захист ідей від копіювання, отримання прибутку через ліцензування, створення конкурентних переваг. Розглянуто приклади провідних МНК (IBM, Samsung, Microsoft) та їхні підходи до патентної стратегії. Особливу увагу приділено міжнародно-правовим механізмам захисту (WIPO, TRIPS), а також актуальним викликам: різноманітність національного законодавства, піратство, витік комерційних секретів, висока вартість патентного захисту.

Ключові слова: патент, інтелектуальна власність, МНК, захист, ліцензування, TRIPS, WIPO.

Annotation: The paper explores the patent policy of multinational corporations (MNCs) as a tool for protecting intellectual property in a globalized environment. The main purposes of patenting are discussed: idea protection from copying, profit through licensing, and creation of competitive advantages. Examples of leading MNCs (IBM, Samsung, Microsoft) and their patent strategies are analyzed. Special attention is paid to international legal mechanisms of protection (WIPO, TRIPS), as well as modern challenges: differences in national legislation, piracy, trade secret leakage, and high costs of patent protection.

Keywords: patent, intellectual property, MNCs, protection, licensing, TRIPS, WIPO.

У сучасному глобалізованому світі інтелектуальна власність стала одним із найцінніших активів для міжнародних компаній [1]. В умовах високої конкуренції та стрімкого розвитку технологій саме інновації визначають лідерство на ринку. Міжнародні корпорації (МНК), що активно інвестують у наукові дослідження та розробки (R&D), стикаються з необхідністю захищати свої інтелектуальні надбання від копіювання, промислового шпигунства та незаконного використання. Тому патентна політика виступає не просто елементом юридичного захисту, а одним із ключових інструментів стратегічного управління бізнесом.

Патентна політика – це сукупність дій, механізмів та стратегічних рішень, спрямованих на правовий захист інновацій, управління знаннями та комерціалізацію технологічних рішень [2]. Вона охоплює весь життєвий цикл інтелектуального продукту – від ідеї до ринкової реалізації та захисту від копіювання. Основними цілями є:

- забезпечення виключних прав на технології – закріплення права власності за компанією дозволяє контролювати використання інновацій;
- отримання доходу через ліцензування або продаж патентів – патенти можуть бути важливим джерелом пасивного прибутку;
- формування конкурентних переваг – блокування доступу конкурентів до ключових технологій;

– захист стратегічних ринкових позицій – зменшення ризику копіювання та підвищення вартості компанії в очах інвесторів.

Ефективна патентна політика проявляється у здатності компаній не лише активно створювати інновації, а й стратегічно захищати й комерціалізувати їх. Наприклад, IBM уже десятиліттями залишається одним із провідних гравців на ринку інтелектуальної власності. Завдяки системній роботі над патентуванням і широкій ліцензійній практиці, компанія щороку отримує значні доходи від використання її розробок іншими. Аналогічно, компанія Samsung, інвестуючи мільярди доларів у науково-дослідну діяльність, формує один із найпотужніших патентних портфелів у галузях електроніки, дисплеїв і телекомунікацій, що дозволяє їй домінувати на глобальному ринку. Microsoft, у свою чергу, перетворила патенти на важливий інструмент ведення бізнесу – з їх допомогою компанія досягає вигідних умов співпраці, укладає угоди з конкурентами і захищає свої інтереси, змушуючи, наприклад, виробників пристроїв на Android сплачувати ліцензійні відрахування.

Успішна патентна стратегія ґрунтується на ряді механізмів захисту інтелектуальної власності. Насамперед це своєчасна реєстрація патентів у ключових юрисдикціях через національні й міжнародні органи, як-от WIPO чи Європейське патентне відомство. Важливу роль відіграє укладання ліцензійних угод, які дозволяють легально використовувати технології й приносять дохід правовласникам. Крім того, компанії активно вдаються до судового захисту своїх прав, подаючи позови проти порушників і ініціюючи заходи щодо блокування нелегального імпорту. У межах організаційної політики часто впроваджуються внутрішні заходи безпеки, що охоплюють захист кодів, прототипів, ноу-хау. Нарешті, участь у глобальних ініціативах, таких як угода TRIPS або діяльність WIPO, сприяє формуванню єдиних стандартів і спрощує захист прав на міжнародному рівні [3, 4].

Разом з тим, МНК стикаються з низкою викликів, серед яких:

- відмінності у правових системах різних країн, що ускладнює глобальний захист;
- висока вартість патентування та судових процесів – подання заявок, підтримка чинності патентів, юридичні витрати;
- контрафакт та піратство, особливо в країнах з недостатньо розвинутою правовою системою;
- ризик витоку комерційної та технологічної інформації через кібератаки або внутрішні загрози;
- зловживання патентною системою (патентний тролінг) – випадки, коли патенти скуповуються не для використання, а для шантажу компаній через суд.

Отже, патентна політика є критично важливим елементом корпоративної стратегії МНК. Вона сприяє не лише захисту інновацій, але й створенню стабільного та прибуткового бізнесу. У світі, де ідеї стають товаром, а знання – активом, ефективне управління інтелектуальною власністю визначає довгострокову конкурентоспроможність міжнародних компаній. Успіх у цій сфері – це здатність поєднувати юридичну грамотність, технологічну експертизу та стратегічне бачення.

Список літератури

1. Некрасова Л. А., Таха Мохамед Халед. Формування стратегії сталого розвитку підприємства в контексті євроінтеграційних процесів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 12. С. 60-65. URL : <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/3949>
2. Храмов Є. Патентне право: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2021.
3. World Intellectual Property Organization (WIPO). URL : <https://www.wipo.int>
4. TRIPS Agreement. World Trade Organization. URL : https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips_01_e.htm